

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מה.

עין משפט ג'ר מצוה

מז א ב מ"י פ"ח מהל
עבודת כוכבים ה"א א
ג סגל לאון קמח טושי"ע
י"ד סימן קמח טושי"ע
מ"ח ג מ"י שם הלכה ז
טושי"ע שם ספק ז:

רבינו הגנאל

כ"ס זה לעבודת כוכבים
לא אמר כלום שאין
הקדש לעבודת כוכבים
ואני אומר אינה גנובה
נתי דלא אתר נתי
מיהא איכא: **מתני'**
הנכרים העובדים את
ההרים ואת הגבעות הן
מותרין ומה שעליהן
אסורין שנאמר לא תחמוד
כסף וזהב עליהם ולקחת
לך מה שעליהם אסור.
ו' יוסי הגלילי אומר
אלהיהם על ההרים ולא
ההרים אלהיהם כ"ר.
ואמרין ר' יוסי הגלילי
היינו תנא קמא. ואמר

מתני' הן מוסרין. ההרים עלמין מותרין לתכוב אנשים מהן
ולזריעה דמחוזר לא מתסר כדנפקא לן (לקמן) מאלהיהם על ההרים
ולא ההרים אלהיהם כדדריש ר' יוסי הגלילי: ומה שעליהן כגון
אם יצפוס זהב וכסף אסור שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם
ולקחת לך ואע"ג דליניהו לאו עבודת
כוכבים מקרו ולא מתסרי גזירת
הכתוב היא [א] (ה) (שהרים וגבעות שהן
קרקע עולם אין צדן כח לאסרן
אבל (ה) עבודת כוכבים מיהא הוי)
דמלוש שעליהם כמלוש של שאר עבודת
כוכבים שנאמר לא תחמוד עליהם
על כל שהן עבדין משמע ועל כרחו
אנו צריכין לפרש דלאו עבודת כוכבים
מיקרו דלמרינן בהשואט (מולין 97
מ.) הא דלמך להר והא דלמך לגדל
דהר שהשואט לשם הר לא מיקרי זמתי
מתים (ה) והא דמניא לקמן ועובדיהם
בסיף משום האי טעמא הוא דלע"ג
ללאו עבודת כוכבים מיהא לענין
איתסורי עובדיהם מיהא לשם עבודת
כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים
מיכווני (ו) חייב דהוא דומיא למחוזר
מכיווני (ז) אבדל דהוא דומיא למחוזר
(ח) (בפרק בתרא (דף 77): ר' יוסי הגלילי
אומר. הרי המקרא מלמדנו שהמחוזר
אינו נאסר שאלו אבד תאבדון את כל

תורה אור השלם

1. פסילי אלהיהם
תשרפון פאש לא תחמוד
כסף וזהב עליהם ולקחת
לך פן תקטף בו כי
תועבת יי אלהיך הוא:
דברים י כה
2. אבד תאבדון את כל
המקומות אשר עבדו שם
הגוים אשר אתם ירשים
אתם את אלהיהם על
ההרים והרמים ועל
הגבעות ותחת כל עץ
רענן: דברים יב כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומה
שעליהן וכו' אין צדן כח
לאסרן אבל מלוש שעליהם
כמלוש כ"ל וזמית עבדו
כוכבים מיהא הוי נמחק:
(ב) בא"ד עובדיהם מיהא
לשם עבודת כוכבים עבדי
להו ולעבודת כוכבים
מיכווני ובתמורה מוקי
לה להאי לא תחמוד
אבעלי חיים דהיה
דומיא למחוזר: (ג) ד"ה
מפני וכו' בשואט נטעו:
(ד) ד"ה ארבע וכו' לפניך
אחר שאין לנו לדרוש וכו'
וגבעות מיהא מנמטעין
כ"ל וזמית מיהא נמחק:
(ה) תוס' ד"ה אלהיהם
וכי' עבודת כוכבים קרו
להו ולעבודת כוכבים
מיכווני ובתמורה מוקי
לה להאי לא תחמוד
אבעלי חיים דהוא דומיא
למחוזר ע"ל והקשה ר"ת
כ"ל וזמית כ"ר: (ו) בא"ד
(ז) תלוש שעליהם
כמלוש של שאר עבודת
כוכבים: (ח) בא"ד מה
שפיר ר"ת דהא דאנו
קרוי זמתי מתים הכא
ששואט להר כגון שהא
רוק: (ט) ד"ה אמר וכו'
תלמיד אחד שבא לבית
המרדש של תנא קמא:
(י) ד"ה תנא קמא וכו'
בתמורה דאמרין כ"ל
ואת כ' נמחק: (י) בא"ד
שנטעו ולבסוף עבדו אסור
כדלמרינן לקמן ל"י יוסי
ב"ר יהודה ומ"ק מממיר
טפי כ"ל וזמית רבי יוסי
הגלילי נמחק:

המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' ומה תאבדו את אלהיהם על ההרים
משמע כלמים ופסיליהם שעל ההרים קרויים אלהיהם ולא ההרים
קרויים אלהיהם. ומאחר שהאין כן ומפני מה אסורה אסורה ולא דרשינן נמי
מתח כל עץ רענן (א) אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם והלא אינן מחוזר
הוא ולמה אסור הכתוב דמכ"ב (ו) ואשריהם תגדעון: מפני שיש צדן
הפיסת ידי אדם. (ג) שאדם נטעו: אר"ע אני אוזין [ואדון] לפניך.
אפרש ואדון לפניך (ד) שאין לנו לדרוש מיעוטא מתחת עץ רענן שלא
נאמר אלא למסור להם סימני מקום שרגילין אמוריים לעבוד שם
עבודת כוכבים כדי שיחפשו ישראל שם ויעירו וימיעוטא דהרים
וגבעות מיהא מינה מנמטעין ממשמעותיה דקרא שלא לזה לאבד
את ההרים אבל כל עץ רענן הוא לנו לאבד בשמקום אחר אלהיהם
תשרפון פאש (ה) והכא לנו נקט ליה אלא בשמקום אית: **גמ'** ורבי
יוסי הגלילי היינו סנה קמא. בין למר בין למר הרים וגבעות שרו:
סנה קמא סבר צפוי הר אינו כהר ומיתסר. דמכ"ב לא תחמוד כסף
עליהם כל שעליהם: ורבי יוסי סבר צפוי הר. בטל לגבי הר
וכיון דהר לאו עבודת כוכבים יצפוי נמי לא מיתסר ועליהם
דקרא אפסילי אלהיהם תלושין קאי: **רב שש אמר דכולי עלמא יצפוי**
הר אינו כהר. ואסור ור' יוסי לטפויי אתנא קמא קאתי למיתסר:
לין

מתים היכא ששואט להר כיון שהוא רחוק מן ההר קמא דלפי"י כי הוה רחוק קמא
מתכוין הוא לעבודת כוכבים לכן נראה לר"י כלשון ראשון של רש"י דודאי לאו עבודת כוכבים מיקרי
דמשמע בהשואט (מולין 97 מ.) ומתקורבת
מוותרת ולא דמי לפעור דמכ"ב ציה ויאלכו זמתי מהם דהוא תלוש הוה והשתא נמי יתחא הא
דלמרינן לקמן דשרו לגבוה כיון שאין שם
עבודת כוכבים עליהם כלל והוה כאלו לא נעבדו: **אמר** ר"ע אני אובין ואדון פניך.
לכאורה משמע הכא דר' יוסי הגלילי היה זקן
מר"ע וגם בפרק בתרא דיטעין (דף 77 פג.) צריש מזכיר ליה קודם ר"א זן עזריה ור"ע
ומינה דלמרינן בסקוף אחוזה מקומן (זמית 97 מ.)
גבי ר"ט ור"ע והיה שם תלמיד אחד שבא (מ) לפני חכמים תחילה ור' יוסי הגלילי שמו
ואמרין נמי צעירוצין (דף 77 זג.) שאמרה לו צרוריא
דציתיהו דר"מ שהיה מתלמידי בתראי של ר"ע גלילי (גלילי) שטוה ונראה לתלמיד חבר היה לו ר'
יוסי הגלילי לר"ע וכן ממנו צנינים היה
ואע"ג שמוכרו בפרק בתרא דיטעין מקמי ר"ע לא קשיא דכמו כן מוכר בתאגדת הפסח ר"ע
קודם ר"ט שהיה רבו דמשמע בפ"ט
דכתובות (דף 77 פד.) [וע"י היטיב תוס' כתובות קה. ד"ה דחשיב ומס' סוטה ד. ד"ה זן עזריה].
כל מקום שאתה מוצא הר גבוה בו. צירושלמי
פריך מבית הבחירה ומסיק ע"פ נביא ונבנה שם: **תנא** קמא סבר צפוי הר אינו כהר ומיתסר.
וא"ת מ"ש דליצפוי הר אסור יותר מתקורבתו
דשרי דכפרישית לעיל וי"ל דמיירי הכא צפוי הנעבד אבז ההר ולכן אסור לת"ק ור' יוסי
הגלילי סבר דחשיבניה ליה למחוזר כהר עלמנו
ושרי ואם תאמר אמאי מייתי ת"ק קרא דלא תחמוד לאסור צפוי הא לא מיירי קרא
אלא בנוי עבודת כוכבים וי"ל דהכי קא מייתי דכי היכי
דנוי עבודת כוכבים אסורי מטעם תלוש ואע"ג דליכא זהו חדא לנביאותא דלינו
נעבד הכי נמי מתסרי צפוי הר הנעבדים אע"ג דליכא חדא
לנביאותא שהם נעבדים מחוזרים אי נמי י"ל דקרא אסתמכת בעלמא וא"ת מאי האי
דליצפוי הר אסור ומתקורבתו שריא ואלו נעבד דבעלי חיים
הוי אפסילא דמשמע ריש פרק כל האסורים בתמורה (דף 77 זח.) (ז) דלמרינן
בשמקום אית ר' יוסי הגלילי קרא לציפוי דבעלי חיים
מינה הבקק להנזיל הנעבד הא לא רבייה קרא צפוי הר (מ) ואומר ר"י דליצפוי
דתמורה מיירי דלינו נעבד ואינו עשוי אלל לנוי בעלמא
ואע"ג דתקורבת בעלי חיים אסור דמשמע בפ"ז דחולין (דף 77 מ.) ואומר ר"י
דליצפוי דתמורה מיירי דלינו נעבד ואינו עשוי אלל לנוי בעלמא
וא"ת איכא למימר דהוא דתמורה איתא כ"ר יוסי הגלילי דשרי צפוי הר ואפ"י
נעבד ונראה לר"י דלרמי צר חמא כוליהו תנאי דמתניתין אית להו
אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור (י) ר' יוסי הגלילי כדלמרינן לקמן (עמוד 3)
ות"ק מממיר טפי ואסור אפ"י צפוי של הר ולר"ע נמי אסור דאי
שרי א"כ ר"ע היכי דריש דעץ רענן אתא לסימנא לימא דאיתא למימר ולא
עץ רענן אלהיהם כגון אילן שנטעו ולבסוף עבדו אלל ודאי אסור:
ןרבי יוסי הגלילי סבר צפוי הר מותר. ואם תאמר הא אמרינן כבולי תלמודא (ח)
תנא קמא דלא תחמוד משמע שפיר לאסור צפוי הר:

אלהיהם על ההרים. פרש"י צפוי אחרים וזה לשונו הן
מוותרין ההרים עלמם מותרים לזריעה ולחוזר אנשים
מהם דמחוזר לא מיתסר כדדריש ליה ר' יוסי הגלילי מאלהיהם על
ההרים ולא ההרים אלהיהם ומה שעליהם כגון אם יצפוס כסף וזהב
אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב
וגו' ואף על גב דליניהו לאו עבודת
כוכבים מיקרו ולא מתסרו גזירת
הכתוב היא שיהא תלוש שעליהם
כמלוש של שאר עבודת כוכבים דמכ"ב
לא תחמוד כסף וזהב עליהם על כל
מה שהם עובדים משמע וע"כ צריכין
אנו לפרש דלאו מקרו עבודת כוכבים
דלמרינן בהשואט (מולין מ. ושם ד"ה הא)
הא דלמך להר הא דלמך לגדל דהר
שהשואט לשם הר לא מיקרי זמתי
מתים והא דמניא לקמן ועובדיהם
בסיף משום האי טעמא הוא דלע"ג
ללאו עבודת כוכבים מיהא לענין
איתסורי עובדיהם מיהא לענין
עבודת כוכבים קרו להו ולעבודת כוכבים
מיכווני (ח) דהוה דומיא למחוזר בפ"ז
עכ"ל והקשה ר"ת לפירוט זה דכיון
דלא מקרי עבודת כוכבים ומתקורבתו
מוותרת א"כ אמאי יענשו עובדיהם
סיף הא אין זה עובד אלהים אחרים

לכן נראה לר"ת דודאי עבודת כוכבים מיקרו ומתקורבתו אסורה
ולכן עובדיהם בסיף הוא דדרשינן ולא ההרים אלהיהם קאי אלא
תאבדון כלומר שאין צריך לעקור ההרים והא דלמרינן בהשואט
דכיון דלמך להר אינו קרוי זמתי מתים ואינו אסור היינו כששואט
רחוק מן ההר שאלו אין מתכוין לשם עבודת כוכבים וקרוצו לפירוט
זה מלאתי צפוי אחרים דרש"י וי"ל ומה שעליהם כגון אם יצפוס זהב
וכסף אסור שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך ואע"ג
דליניהו לא מיתסרי גזירת הכתוב הוא שההרים וגבעות שקרקע
עולם אין בהם כח לאוסרם אבל עבודת כוכבים הוה תלוש (י) שלהם
כמלוש של שאר עבודת כוכבים ותדע לך דעבודת כוכבים מיקרו
דחא תניא לקמן ועובדיהם בסיף ואם לאו עבודת כוכבים מינהו
עובדיהם אמאי נהרגין ובתמורה (דף 77 פח.) מוקי לה להאי לא תחמוד
אבעלי חיים דהוה דומיא למחוזר עכ"ל ולפי זה קשה לר"י מאלמרינן
לקמן בפירוקן (דף 77 מו.) א"ל רב הונא צביה דרב יהושע לרבא או
חילוף ומה נעבד שאסור כמלוש להדיוט מותר במחוזר לגבוה שנאמר
אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם לא שנה הדיוט ולא שנה
לגבוה ואי ס"ד דעבודת כוכבים מיקרו היכי דייק דשרי לגבוה אי
משום דאין נאסר להדיוט הרי בעלי חיים דלינן לאסרם להדיוט
ואפ"י אסורי לגבוה ועוד קשה מה שפיר"ט (ר"ת) דהר אינו קרוי זמתי
וא"ת מ"ש דליצפוי הר אסור יותר מתקורבתו
דשרי דכפרישית לעיל וי"ל דמיירי הכא צפוי הנעבד אבז ההר ולכן אסור לת"ק ור' יוסי
הגלילי סבר דחשיבניה ליה למחוזר כהר עלמנו
ושרי ואם תאמר אמאי מייתי ת"ק קרא דלא תחמוד לאסור צפוי הא לא מיירי קרא
אלא בנוי עבודת כוכבים וי"ל דהכי קא מייתי דכי היכי
דנוי עבודת כוכבים אסורי מטעם תלוש ואע"ג דליכא זהו חדא לנביאותא דלינו
נעבד הכי נמי מתסרי צפוי הר הנעבדים אע"ג דליכא חדא
לנביאותא שהם נעבדים מחוזרים אי נמי י"ל דקרא אסתמכת בעלמא וא"ת מאי האי
דליצפוי הר אסור ומתקורבתו שריא ואלו נעבד דבעלי חיים
הוי אפסילא דמשמע ריש פרק כל האסורים בתמורה (דף 77 זח.) (ז) דלמרינן
בשמקום אית ר' יוסי הגלילי קרא לציפוי דבעלי חיים
מינה הבקק להנזיל הנעבד הא לא רבייה קרא צפוי הר (מ) ואומר ר"י דליצפוי
דתמורה מיירי דלינו נעבד ואינו עשוי אלל לנוי בעלמא
ואע"ג דתקורבת בעלי חיים אסור דמשמע בפ"ז דחולין (דף 77 מ.) ואומר ר"י
דליצפוי דתמורה מיירי דלינו נעבד ואינו עשוי אלל לנוי בעלמא
וא"ת איכא למימר דהוא דתמורה איתא כ"ר יוסי הגלילי דשרי צפוי הר ואפ"י
נעבד ונראה לר"י דלרמי צר חמא כוליהו תנאי דמתניתין אית להו
אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור (י) ר' יוסי הגלילי כדלמרינן לקמן (עמוד 3)
ות"ק מממיר טפי ואסור אפ"י צפוי של הר ולר"ע נמי אסור דאי
שרי א"כ ר"ע היכי דריש דעץ רענן אתא לסימנא לימא דאיתא למימר ולא
עץ רענן אלהיהם כגון אילן שנטעו ולבסוף עבדו אלל ודאי אסור:
ןרבי יוסי הגלילי סבר צפוי הר מותר. ואם תאמר הא אמרינן כבולי תלמודא (ח)
תנא קמא דלא תחמוד משמע שפיר לאסור צפוי הר: